

шень у галузі інформаційних технологій, а також рішень щодо управління технологічними процесами потребує залучення широкого кола фахівців та науковців для участі в розробленні нормативних документів, програм фінансового сприяння заходам з енергозабезпечення, підтримки в проведенні форумів для налагодження діалогу з представниками центральних органів влади та мережевої взаємодії у сфері впровадження інноваційних технологій тощо.

З огляду на інтеграцію нашої держави в загальноєвропейський безпековий простір, слід розглянути можливість створення організаційної структури на найвищому рівні для взаємодії з аналогічними структурами ЄС.

Аналіз здійснених в Україні кроків щодо створення єдиного центру стратегічного рівня з питань енергозабезпечення країни свідчить, що сформульовані ще в середині 1990 років завдання донині залишаються невиконаними. Змінити ситуацію допоміг би постійний орган в системі забезпечення національної безпеки, складовою якої є енергетична безпека. Попри формування окремих відомчих центрів та робочих груп, досі достатньою мірою (що адекватна нинішньому безпековому середовищу) не забезпечено своє-

часне донесення інформації про ситуацію і кваліфікованих рекомендацій на найвищий рівень державного управління.

Проблема в цій сфері полягає в тому, що наші державні інституції не в змозі самостійно виявити потенційні ризики та реорганізувати енергетичний сектор без співпраці з експертними колами на інноваційній основі. Їх можна порівняти з лікарем, який сам себе не може оперувати.

Кардинальна зміна вектора енергетичної політики України в найближчий період у напрямі розвитку інтелектуальної електроенергетики згідно з Дорожньою картою Енергетичного союзу можлива лише за умови реалізації науково обґрунтованої, системної та підкріпленої законом державної енергетичної політики. В її основі – розроблення національного інноваційного проекту щодо створення інтелектуальної енергетичної системи України, який визначить конкретні етапи впровадження інтелектуальних технологій в електроенергетиці на тривалу перспективу.

Якщо політичний рівень розв'язання цієї проблеми передбачає визначення та затвердження загальної бачення, напрямів та принципів інноваційного розвитку електроенергетики України, то стратегічний рівень потребує узго-

дження та затвердження ключових питань інноваційного розумного розвитку (*Smart Grid*), у тому числі напряму наукових розробок, переліку ключових технологій, параметрів розвитку, з організаційною структурою секретаріату Програми ООН із навколишнього середовища (*UNEP*) та міжвідомчої координаційної групи ООН (*UN Interagency Coordination Group*).

Ураховуючи масштаби та значення цієї проблеми як для країни, так і для всієї світової спільноти, можна стверджувати: є реальний шанс для уряду ще встигнути виправити ситуацію і, об'єднавши зусилля у співпраці із зарубіжними партнерами, досягти успіху на міжнародних переговорах із проблем зміни клімату, які відбудуться в Парижі в грудні цього року⁶.

Необхідні умови для досягнення прогресу в цій сфері – стратегічне бачення майбутнього електроенергетики та доведення стандартів наукових і аналітичних робіт у цій галузі до міжнародних. Це корелюється й з рекомендаціями Міжнародного енергетичного агентства (*IEA*), яке рекомендує українському уряду покращити взаємодію між різними міністерствами, агентствами та іншими державними інституціями щодо формування енергетичної політики на основі державно-приватного партнерства⁷.

Питання ядерної безпеки України стосується Європи й усього світу

Володимир ШЕВЧЕНКО,
народний депутат України другого скликання,
полковник

«Ви були поставлені перед вибором між війною і ганьбою. Ви вибрали ганьбу, але вас чекає і війна».
В. Черчилль

Не таємниця, що головна загроза Україні під час воєнних дій – це напад на її об'єкти ядерної енергетики. Хоча на їхній захист витрачаються значні ресурси, котрі нині конче потрібні для оборони країни, однак, як з'ясувалося ще під час підготовки до Євро-2012, від повітряної загрози ці об'єкти практично нічим захищати. Україна не має сучасних засобів для відбиття повітряних нападів.

Ще 2011 року, коли було виявлено слабкі місця в захисті ядерних об'єктів від можливих нападів з повітря, постало питання закупівлі новітніх систем протиповітряної оборони

(ППО). Навіть за президентства Януковича Росія, до якої звернулися з цією проблемою, відмовилася її розглядати. Вирішили закупити системи типу PATRIOT у країнах Західної Єв-

ропи та США. Росія категорично виступила проти, тому довелося відмовитися від цього рішення. Тепер ми розуміємо, що вже тоді РФ готувалася до можливих воєнних дій проти

⁶ Страны Европы, Азии и США хотят совместно принимать меры по проблемам изменения климата [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecology.unian.net/ecologyclimate/1117395-stranyi-evropy-i-azii-i-ssha-hotyat-sovmestno-prinimat-meryi-po-problemam-izmeneniya-klimata.html>
⁷ IEA PUBLICATIONS, 9, rue de la Fédération, 75739 PARIS CEDEX 15 PRINTED IN FRANCE BY JOUVE

України. Як тепер відомо, Росія цілеспрямовано нищила ППО України, спираючись на своїх ставлеників у системі нашої оборони.

За попередніх командувачів Повітряних сил України було знищено всю систему ППО та військову авіацію. Тоді навіть самі розмови про розвиток і вдосконалення авіації та систем ППО були неприпустимими. Дивує те, що деякі з тих руйнівників і нині керують оборонною галуззю країни. Напад Росії на Україну відкрив очі багатьом, однак не змінив кадрової політики в оборонній галузі. Навіть нині (під час бойових дій) стримування й саботажа оснащення Повітряних сил України сучасними системами ППО тривають. Україна, звісно, могла б сама себе захистити, якби хоча б рік тому її керівництво звернуло на це увагу й радикально змінило кадрову політику в оборонній галузі. Зрозуміло, що захист незалежності й територіальної цілісності України – це справа самих українців. Жодних гарантій її безпеки ніхто не дасть. Будапештський меморандум виявився фікцією, з наміром лише обеззброїти Україну. Його підписання було фатальною стратегічною помилкою попередніх президентів країни, через що тепер гинуть люди.

Справді, кого, крім нас, хвилює загибель українців і втрата українських територій? Ми можемо розраховувати лише на «стурбованість» західних сусідів і хіба що моральну підтримку. Але ж реальна загроза нависла не лише над Україною, а й над іншими країнами Європи й усього світу. Адже на шляху можливого наступу російських військ можуть опинитися об'єкти ядерної енергетики України.

Експерти стверджували, що Росія насамперед прагне пробити шлях сухоходом до захопленого нею Криму. На цьому напрямі якраз і розташована Запорізька АЕС із шістьма надпотужними блоками. До того ж розміщені вони так, що їм загрожує й прорив греблі Запорізької ГЕС. ДніпроГЕС (її традиційна назва) будували в часи, коли не було ядерної зброї та інших достатньо потужних засобів для знищення таких величезних споруд. Тому запас міцності ДніпроГЕС значно менший, аніж у сучасніших ГЕС, розташованих по Дніпру. Тож воєнні дії у цьому регіоні небезпечні для всієї Європи й інших континентів.

Під час катастрофи на Чорнобильській АЕС, за даними наукових експертів, шлейф ядерного пилу з неї двічі обігнув планету. В Україні нині діють 19 атомних енергоблоків, більшість із яких розташовані на шляхах можливої атаки Росії. Це, крім Запоріжжя, ще й Дніпропетровщина та Николаївщина. Вражає те, як запекло росіяни розстрілюють об'єкти коксохімічної промисловості та ТЕЦ на

Донбасі: вони не відають, що роблять. Тому до прицільно бойовиків можуть потрапити й об'єкти атомної та хімічної промисловості. Криміналітет із козацтва або колишніх ув'язнених, із якого переважно формуються російські терористичні війська, котрі діють на території України, не усвідомлюють того, якої небезпеки може завдати руйнування чи лише пошкодження названих об'єктів (в уяві постає небезпека, яку становить мавпа з гранатою).

Тому Європа та США мають, урешті, зрозуміти масштаби цієї загрози. Висловлювання західних політиків на кшталт «ми стурбовані», «Україні не треба давати зброї», «її в Україні і так багато» заохочують Росію до ескалації агресії. Але замовчується чи недооцінюється той факт, що величезна кількість найновітнішої російської зброї є саме в руках росіян на окупованій ними частині території України. З огляду на таку надмірну обережність західного політикуму, можна здогадатися, що для Росії такі висловлювання, перекладені мовою її понять, звучать приблизно так: «ми боїмося Росії», «можете робити з Україною все, що вам заманеться» тощо.

Але ж Україна, захищаючи себе, захищає і Європу. Адже можливе руйнування об'єктів ядерної енергетики внаслідок воєнних дій зачепить не лише кожного мешканця Європи, а й усю планету. Це практично може стати тією самою ядерною війною, про яку ми дивимось фантастичні фільми, і спричинити планетарну екологічну катастрофу.

У Києві 20 квітня 2015 року під головуванням колишнього народного депутата України Миколи Габера відбувся «круглий стіл» «Ядерна загроза світу, Європі та Україні», на якому розглядався проект «Захищене мирне небо». Йшлося про необхідність налагодження системи комплексної протиповітряної оборони об'єктів ядерної енергетики України. Такий захист, на думку учасників «круглого столу», має передбачати: постійне авіаційне військово-патрулювання цих об'єктів, встановлення сучасних комплексів ППО та скоординовану систему оборонних засобів та заходів розвідки. Через війну наша держава наразі не в змозі забезпечити себе цими засобами. З огляду на те, що Україна добровільно відмовилася від ядерної зброї та статусу ядерної держави, пережила Чорнобильську катастрофу і потерпає від воєнної агресії Російської Федерації, учасники заходу дійшли спільної думки щодо звернення до МАГАТЕ, учасницею якої є й Україна, з пропозицією сприяти залученню через механізми МАГАТЕ та ООН міжнародних сил для забезпечення охорони

об'єктів ядерної енергетики України, насамперед тих країн, котрі підписали Будапештський меморандум. Звісно, без урахування Росії.

Виходячи з міжнародної практики, Росія блокуватиме цю ініціативу, бо об'єкти ядерної енергетики України розташовані й на її території, а отже, повітряний простір України закрийся для агресії Росії з повітря. А це суперечить планам РФ щодо цілковитої ліквідації української державності, вона ж бо вже не визнає територіальних меж України, української національності й української мови. Отже, Росія щодо України фактично взяла на озброєння ідеологію нацизму, яка суперечить засадам міжнародного права. Тому слід прогнозувати події. Якщо звернення до ООН про організацію міжнародних сил для захисту об'єктів МАГАТЕ на території України буде заблоковано, треба розглянути досвід подій в Іраку, коли ООН не надала мандата на дії в Іраку, а країни НАТО теж не підтримали ці дії. Тоді задіяли коаліційний механізм, тобто створили коаліцію країн, які ліквідували загрозу розвитку конфліктної ситуації в Іраку. Це запобігло розростанню небезпечного для світової спільноти режиму й більш масштабній війні.

Росія вже порушила принцип недоторканності кордонів як один із головних набутків миру, встановленого після Другої світової війни. Вона фактично наблизила світ до Третьої світової, чого більшість країн ще не усвідомлюють. Перші це на собі відчули Молдова і Грузія. В Україні почалося з Криму, а потім уже повномасштабне збройне вторгнення перемістилося на Схід країни. Йде справжня війна, і загроза переростання її в ядерну навіть більша, ніж хтось про це думає в Європі. Навіть не застосовуючи ядерної зброї, про що часто говорить Путін, лякаючи європейських лідерів, Росія може спричинити ядерну катастрофу застосуванням звичайних видів озброєнь щодо об'єктів ядерної енергетики України.

Наразі особлива небезпека криється в нерішучості західних політиків, чим провокується подальша військова агресія Росії. Європейським політикам варто згадати негативний досвід Чемберлена, котрий після переговорів 1938 року з Гітлером у Мюнхені проголосив тезу про те, що він привіз Англії мир. Натомість Черчилль зауважив: «Ви були поставлені перед вибором між війною і ганьбою. Ви вибрали ганьбу, але вас чекає і війна». Нині Європа може отримати й ганьбу, й війну, й ядерну екологічну катастрофу, якщо не виявить мужності та рішучості.